

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Коста Димитров Костов, дм

Медицински институт – МВР, София

ОТНОСНО: дисертационния труд на д-р Лили Йорданова Йосифова, за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по медицина в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „ Физиотерапия, курортология и рехабилитация“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, на тема „Проучване ефекта на високоенергиен лазер при диабетна сензомоторна невропатия“ с научни ръководители *Доц. д-р Евгения Владева-Димова, д.м. и Доц. д-р Мира Сидерова, д.м.*

Д-р Лили Йорданова Йосифова завършва висше образование по медицина през 2001 г във ВМИ - Плевен. През 2010 г. придобива специалност по „Физикална и рехабилитационна медицина“. През 2011 г. провежда индивидуално обучение по Социална медицина и здравен мениджмънт в МУ-Варна. Нейният професионален път започва през 2002 г., в МБАЛ - Русе като лекар ординатор в КАРИЛ. От 2004 г. работи като лекар по физикална и рехабилитационна медицина в редица лечебни заведения за извънболнична и болнична помощ. От 2017 г. д-р Йосифова е назначена като лекар по Физикална и рехабилитационна медицина към УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД в гр. Варна. През същата година е назначена като асистент към УС „Морелечение, физиотерапия и рехабилитация“ към Катедра „Физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания“ при МУ-Варна. Д-р Йосифова е участвала в редица квалификационни курсове за следдипломно обучение:

Лазертерапия, Електродиагностика и електростимулация, Постизометрична релаксация, Акупунктура. Преминала е квалификационни курсове: „Педагогическа компетентност“, „Законова база, регламентираща обучението на докторанти“, „Методика на научноизследователската работа“, „Етика на научните изследвания“, „Статистически методи за обработка и представяне на данни“, „Комуникативни техники и презентационни умения“ и др. Владее писмено и говоримо руски и английски език. Член е на Български лекарски съюз, Асоциацията по физикална и рехабилитационна медицина и на програмен съвет на магистърска програма „Рехабилитация, Морелечение, Уелнес и СПА“, на която е и курсов ръководител.

Представеният ми за становище дисертационен труд е съобразен с всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилника на МУ-Варна. Дисертационният труд на д-р Лили Йорданова Йосифова е представен в 99 стандартни страници, в единнадесет раздела - „Въведение“ - 3 страници, „Литературен обзор“ - 28 страници, „Цел и задачи на изследването“ - 1 страница, „Материал и методи“ - 12 страници, „Резултати“ - 21 страници, „Обсъждане“ - 12 страници, „Заключение“ - 1 страница, „Изводи“ - 1 страница, „Приноси на научния труд“ - 1 страница, „Научни публикации, свързани с дисертационния труд“ - 1 страница. онагледен с 25 фигури, 11 таблици и 3 приложения. Структурата е според изискванията, посочени в Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Темата на дисертационния труд е изключително актуална тъй като е свързана със социално значимо заболяване - захарния диабет и по конкретно с най-честото му неврологично усложнение – диабетната полиневропатия, което засяга около 50% от пациентите с диабет тип 2. Диабетната полиневропатия

освен че увеличава икономическите разходи за лечение и нетрудоспособност, води до развитие на тежки трофични промени в крайниците с риск за ампутация, дори смърт. Загубата на сетивност, температурна дискриминация и болката водят до нестабилност и повишен риск от падане, с последващи фрактури. Невропатната болка, която често съпътства диабетната полиневропатия, все още е предизвикателство за конвенционалната фармакологична терапия. Предвид незадоволителната фармакотерапия все повече се разглеждат и нефармакологични форми на лечение, в това число и фотобиомодулацията, включваща лазери. В представеният дисертационен труд д-р Йосифова провежда сравнителен анализ и оценка на ефектите от лечението с високоенергийно лазерно лъчение и приложението на плацебо-процедури при пациенти с диабетна невропатия. Проучено е влиянието на високоенергийното лазерно лъчение (MLS-лазер) върху повърхностната и дълбока сетивност и електроневрографските параметри на периферните сетивни и моторни нерви на долните крайници при диабетна невропатия. Проследен е ефектът на MLS-лазер върху невропатната болка и е изготвен терапевтичен алгоритъм за работа, с подбор на оптимални параметри на лазера и курс на лечение при диабетна невропатия.

Литературният обзор е представен подробно и информативно, базиран е на 129 източника, от които 11 на кирилица и 118 на латиница. Около 40 % от цитиранията са от последните десет години, 16 % от които от последните пет години. Основен акцент в литературния обзор е подробно разглеждане на епидемиологията, патогенезата и клиничната картина на диабетната невропатия. Описани са средствата за патогенетично и симптоматично лечение на заболяването, както и предизвикателствата пред фармакологичната терапия. Изчерпателно са представени устройството и режимът на работа на лазерите,

както и характеристика, параметри и взаимодействие с биологичните мишени на лазерното лъчение. В исторически план са представени приложение и клиничен опит с нискоинтензивна лазерна терапия и високоенергиен лазер (MLS лазер) при диабетна сензомоторна невропатия.

На базата на задълбоченият и изчерпателен анализ на литературните данни, докторантката адекватно формулира целта на дисертационния труд а именно - Да се проучи ефектът на високоенергиен лазер (MLS - лазер) при диабетна сензомоторна полиневропатия и да се създаде собствен протокол за работа.

За изпълнение на тази цел докторантката си е поставила 5 задачи, които са ясно формулирани и съответстват на целта на проучването.

Дизайнът на проучването е структуриран като проспективно, интервенционално, плацебо-контролирано, единично сляпо лонгитудинално проучване обхващащо 69 пациента разделени в две групи – 41 пациента с приложено високоенергийно лазерно лечение и 28 пациента с „имитирано“ лазерлечение (плацебо група). Използвани са адекватни клинични и електрофизиологични методи за оценка на пациентите - на изходно ниво преди започване на лечението, след завършване на терапевтичния курс (21-ден) и на 90-ти ден след започване на лечението.

Избраните статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

Дисертантката добре е синтезирала и онагледила с таблици и фигури разпределението на пациентите в двете групи и получените резултати. Преди терапията липсва статистически значима разлика между наблюдаваните и сравнявани групи по отношение давността на диабета и на невропатията, на

демографските и антропометричните показатели, както и по отношение на субективните оплаквания. От анализа на изходните стойности на проследяваните показатели се вижда, че няма разлика между двете групи, което води до тяхната хомогенност една спрямо друга. Стойностите на проследяваните показатели след проведеното лечение доказват статистически значим ефект при експерименталната група, като позитивният ефект се задържа до края на наблюдавания период. Редуцирането на болката, подобряването на повърхностната и дълбоката сетивност, както и на електроневрографските данни на n. suralis, n. tibialis и n. peroneus, дават основание на д-р Лили Йосифова да препоръча дълбокотъканната лазерна терапия като нефармакологично допълнение към стандартната терапия при пациенти с болезнена диабетна периферна невропатия.

Дискусията върху получените резултати подчертава тяхната значимост, като ги сравнява с други проучвания в световната литература. В заключение са обобщени най-важните резултати от проучването. Синтезирани са пет ясно формулирани изводи, които кратко и точно дават обобщена информация за резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цел и задачи. Дисертантът ясно е посочил приносите на дисертационния труд за България - три с научно-теоретичен характер и два с научно-практичен характер.

С темата на научния труд са свързани 3 пълнотекстови публикации в периодични научни издания, представени от д-р Лили Йорданова Йосифова.

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, като съдържанието му съответства на дисертационния труд. Представени са 10 таблици и 19 фигури, за онагледяване на получените от научното изследване резултати.

Заклучение

Дисертационният труд на дисертанта д-р Лили Йорданова Йосифова е добре структурирано и отлично проведено, и анализирано научно изследване върху ефекта на високоенергийното лазерно лечение при пациенти с диабетна полиневропатия. Същият съдържа резултати и заключения с оригинален принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Варна.

Дисертационният труд показва, че д-р Йосифова притежава задълбочени теоретични и клинични познания, и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на стойностни научни изследвания, поради което убедено гласувам положително за присъждането на научно образователната степен „доктор“ на д-р Лили Йорданова Йосифова.

20.10.2022 г.

доц. д-р Коста Костов, дм

